

Metodické pokyny
k výchove a vzdelávaniu žiakov s vývinovými poruchami učenia
v základných a stredných školách
č. CD-2004-12003/23597-1:095

schválené Ministerstvom školstva Slovenskej republiky dňa 31. augusta 2004
s platnosťou od 2. septembra 2004

Cieľom metodických pokynov je usmerniť výchovu a vzdelávanie žiakov s vývinovými poruchami učenia v základných a stredných školách na základe príslušných právnych predpisov platných v čase jeho vydania. Každá zmena v predpisoch vyššej právnej sily ako je metodický pokyn mení aj časť pokynu, ktorá sa k príslušnej legislatívnej zmene vzťahuje.

Čl. 1

Vymedzenie pojmov

(1) Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

V zmysle § 3 ods.2 zákona č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov „je žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej len ŠVVP) žiak s mentálnym, telesným, sluchovým alebo zrakovým postihnutím, žiak zdravotne oslabený a chorý, žiak s narušenou komunikačnou schopnosťou, žiak s autizmom, žiak s vývinovými poruchami učenia alebo správania, žiak s ťažkým mentálnym postihnutím umiestnený v domove sociálnych služieb, žiak s poruchami psychického alebo sociálneho vývinu“.

(2) Žiak s vývinovými poruchami učenia

Za žiaka s vývinovými poruchami učenia (ďalej len s VPU) sa považuje žiak, ktorému na základe psychologického a špeciálnopedagogického vyšetrenia bola diagnostikovaná niektorá z vývinových porúch učenia.

(3) Vývinové poruchy učenia

Pre potreby tohoto materiálu zahŕňajú vývinové poruchy učenia dyslexiu (narušená schopnosť čítania), dysgrafiú (narušená schopnosť písania), dysortografiú (narušená schopnosť ovládania pravopisu), dyskalkúliu (narušenie matematických schopností), dyspraxiu (narušená schopnosť vykonávania zložitých manuálnych úkonov), dyspinxiu (narušená výtvarná schopnosť), dysmúziu (narušenie hudobných schopností) a poruchy učenia vyplývajúce z dysfázie (špecificky narušený vývin reči). Ide o heterogénnu skupinu problémov, ktoré sa prejavujú najmä pri osvojovaní a používaní písanej formy reči - čítania, písania, v matematike a v iných školských zručnostiach. VPU majú individuálny charakter, to znamená, že sa neprejavujú rovnako u každého dieťaťa, hoci majú spoločné znaky. Presné definovanie týchto porúch sa uvádza v odbornej literatúre a nie je predmetom tohoto pokynu.

Diagnostika VPU je v kompetencii odborného tímu psychológa a špeciálneho pedagóga.

(4) Školská integrácia

„Školská integrácia je výchova a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.“ (zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov v znení Čl. XV, § 32a, ods.(1) zákona č.365/2004 Zb. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon), ďalej len „zákon č. 29/1984 Zb. v znení zákona č. 365/2004 Z. z.“).

Formy školskej integrácie sú:

a) integrácia v špeciálnych triedach, pri ktorej sa žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vzdelávajú v základnej škole alebo strednej škole v samostatných triedach. Časť vyučovania sa môže uskutočňovať v triede spoločne s ostatnými žiakmi školy; na vyučovaní sú prítomní učitelia oboch tried. Niektoré vyučovacie predmety môže žiak absolvovať mimo špeciálnej triedy,

b) individuálna integrácia, pri ktorej sú žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami zaraďovaní do tried a výchovných skupín s ostatnými žiakmi školy a sú vzdelávaní podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu, pričom učebné osnovy a výchovné postupy sú prispôbené ich potrebám.

(5) Integrovaný žiak

„Integrovaný žiak je žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorý bol prijatý do základnej školy alebo strednej školy na základe písomného vyjadrenia zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva, po poradenským zariadením vykonaných diagnostických vyšetreniach. Žiak s vývinovými poruchami učenia alebo správania môže byť evidovaný a vykázaný ako integrovaný aj na základe písomného vyjadrenia pedagogicko-psychologickej poradne.“ (§ 32b, ods.(1) zákona č. 29/1984 Zb. v znení zákona č.365/2004 Z. z.). Zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva sú špeciálnopedagogická poradňa a detské integračné centrum.

Čl. 2

Žiak s vývinovými poruchami učenia v základnej a strednej škole

(1) Prijatie žiaka s VPU ako integrovaného do základnej a strednej školy

1. Rozhodnutie o prijatí žiaka s VPU ako integrovaného vo forme individuálnej integrácie do základnej alebo strednej školy alebo pri zaradení do špeciálnej triedy základnej školy vydáva riaditeľ školy na základe písomnej žiadosti zákonných zástupcov, písomného vyjadrenia zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva (pre žiaka s VPU ho môže vydať aj pedagogicko-psychologická poradňa) po dôkladnom oboznámení sa s diagnózou a prognózou žiaka, po prerokovaní s pedagógmi, ktorí budú žiaka vzdelávať, po prerokovaní v pedagogickej rade školy a po zabezpečení nevyhnutných materiálno-technických a odbornopersonálnych podmienok. (§ 32b, ods. (2) zákona č. 29/1984 Zb. v znení zákona č.365/2004 Z. z.)

2. „Riaditeľ školy v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom alebo zariadením špeciálnopedagogického poradenstva pred prijatím žiaka vytvorí podmienky na integrované vzdelávanie žiaka, úpravu triedy a školy, vybavenie kompenzačnými pomôckami, prípadne ďalšie požiadavky na zabezpečenie požadovanej úrovne integrovanej výchovy a vzdelávania žiaka.“ (§ 32b, ods.(3) zákona č. 29/1984 Zb. v znení zákona č.365/2004 Z. z.)

3. „Riaditeľ základnej školy alebo strednej školy v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom alebo zariadením špeciálnopedagogického poradenstva oboznámi príslušných zamestnancov školy s dôsledkami a možným vplyvom diagnózy integrovaného žiaka na výchovno-vzdelávací proces, s individuálnym výchovno-vzdelávacím programom, upozorní na potrebu kompenzačných a iných pomôcok, ktoré bude žiak v škole používať, a zabezpečí ich dostupnosť a vhodné priestory na ich uskladnenie.“ (§32c, ods.(4) zákona č. 29/1984 Zb. v znení zákona č.365/2004 Z. z.)

4. „Výkonom práv integrovaného žiaka nemôžu byť obmedzené práva ostatných účastníkov výchovno-vzdelávacieho procesu.“ (§32c, ods.(2) zákona č. 29/1984 Zb. v znení zákona č.365/2004 Z. z.)

5. Riaditeľ školy zodpovedá a v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom alebo zariadením špeciálnopedagogického poradenstva zabezpečuje, aby u integrovaných žiakov neprichádzalo k bezdôvodnému znižovaniu požiadaviek a aby nároky kladené na žiaka boli v súlade s jeho možnosťami. (§32b, ods.(6) zákona č. 29/1984 Zb. v znení zákona č.365/2004 Z. z.)

6. V prípade, že žiak má diagnostikovanú VPU v priebehu svojej školskej dochádzky a zostáva naďalej žiakom pôvodnej školy, ani neprechádza do špeciálnej triedy, doplnenie dokumentácie a ďalšie opatrenia potrebné k jeho integrovanému vzdelávaniu podľa § 32b zákona č. 29/1984 Zb. v znení zákona č. 365/2004 Z. z., riaditeľ školy zabezpečí po obdržaní vyjadrenia zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva alebo pedagogicko-psychologickej poradne. Pôvodné rozhodnutie o prijatí žiaka do školy zostáva v platnosti.

Poznámka: Ak text metodických pokynov, ktorý je priamym citovaním legislatívnych ustanovení, uvádza vo vzťahu k školskej integrácii určité kompetencie špeciálnopedagogického poradenstva, k integrácii žiakov s vývinovými poruchami učenia sa uvádzané kompetencie v zmysle § 32b ods. (1) zákona č. 29/1984 Zb. v znení zákona č. 365/2004 Z. z. vzťahujú aj na pedagogicko-psychologické poradne.

(2) Organizácia výchovy a vzdelávania v špeciálnej triede pre žiakov s VPU

1. Podľa § 10 ods. (1) vyhlášky Ministerstva školstva, mládeže a športu Slovenskej republiky č. 212/1991 Zb. o špeciálnych školách v znení vyhlášky MŠ SR č. 63/2000 Z.z., vyhlášky MŠ SR č. 364/2003 Z.z. a vyhlášky MŠ SR č. 49/2004 Z.z. (ďalej len vyhlášky MŠ SR č. 212/1991 Zb.) „Triedy pre žiakov so špecifickými vývinovými chybami učenia a správania a špeciálne triedy pre zmyslovo, telesne a žiakov s mentálnym postihnutím alebo pre žiakov s chybami reči v základných školách a špeciálne triedy pre zmyslovo a telesne postihnutých žiakov v stredných školách patria do sústavy špeciálnych škôl“.

2. Podľa § 24 vyhlášky MŠ SR č. 212/1991 Zb. „ak táto vyhláška neustanovuje inak, na špeciálne základné školy... sa vzťahujú predpisy platné pre základné školy, na špeciálne stredné školy... sa vzťahujú predpisy platné pre stredné školy“. Ustanovenie sa na základe vyššie uvedeného vzťahuje aj na špeciálne triedy v základných a stredných školách.

3. Podľa § 6, ods. (6) Vyhlášky MŠ SR č. 212/1991 Zb. „V triede pre žiakov so špecifickými vývinovými chybami učenia v základnej škole môže byť najviac dvanásť žiakov“.

4. Výchovu a vzdelávanie v špeciálnych triedach zabezpečujú pedagógovia so špeciálnopedagogickým vzdelaním (§ 4 ods. (5) Vyhlášky MŠ SR č. 41/1996 Z. z. o pedagogickej a odbornej spôsobilosti pedagogických zamestnancov v znení neskorších predpisov).

5. V špeciálnych triedach pre žiakov s VPU v základných školách sa vyučuje na prvom stupni ZŠ podľa Učebného plánu pre 1. až 4. ročník základnej školy pre žiakov

s poruchami učenia, schváleného Ministerstvom školstva Slovenskej republiky dňa 2. marca 1993 rozhodnutím číslo 320/1993 s platnosťou od 1. 9. 1993.

Na druhom stupni ZŠ sa v špeciálnych triedach vyučuje podľa Učebného plánu pre 5.-9. ročník ZŠ pre špeciálne triedy pre žiakov s vývinovými chybami učenia, schváleného Ministerstvom školstva SR č. 2780/98-4 z 21. júla 1998 s platnosťou od 1. septembra 1998.

6. Časť vyučovania sa môže uskutočňovať v triede spoločne s ostatnými žiakmi školy; na vyučovaní sú prítomní učitelia oboch tried. Niektoré vyučovacie predmety môže žiak absolvovať mimo špeciálnej triedy (§ 32a ods. (2) písm. a) zákona č. 29/1984 Zb. v znení zákona č. 365/2004 Z. z.)

Odporúča sa, aby výchovno-vzdelávaciu činnosť vo vybraných predmetoch a výchovných činnostiach špeciálne triedy organizovali v kooperácii s triedami v paralelnom ročníku danej školy.

(3) Individuálna integrácia žiakov s VPU

1. Žiak, ktorý je podľa § 32 zákona č. 29/1984 Zb. v znení zákona č. 365/2004 Z. z. individuálne integrovaným žiakom s vývinovými poruchami učenia:

- je evidovaný v zariadení špeciálnopedagogického poradenstva (špeciálnopedagogická poradňa, detské integračné centrum) alebo v pedagogicko-psychologickej poradni,
- má vyplnený formulár Záznam o evidencii žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v základnej a strednej škole so závermi zo psychologického, špeciálnopedagogického, prípadne iných odborných vyšetrení.

2. Žiak, ktorému pri ľahkej forme, alebo len symptómoch (príznakoch) vývinových porúch učenia, podľa záverov psychologického a špeciálnopedagogického vyšetrenia nie je potrebné zabezpečovať systematickú starostlivosť špeciálneho pedagóga a úpravu výchovno-vzdelávacieho procesu na základe individuálneho vzdelávacieho programu, aj keď sa do pominutia problémov vyžaduje dočasný zvýšený individuálny prístup pedagógov a individuálny prístup pri hodnotení a klasifikácii s odborným usmernením poradenského zariadenia, **sa za individuálne integrovaného žiaka nepovažuje.**

3. Do jednej triedy bežnej základnej alebo strednej školy z dôvodu zvýšenej náročnosti organizácie vyučovacej hodiny a prípravy príslušnej dokumentácie, pokiaľ to umožňujú ďalšie okolnosti, sa odporúča zaradiť najviac troch žiakov s VPU a podľa možností nenaplniť celkový počet žiakov v triede po jeho hornú hranicu.

Čl. 3

Žiak s VPU v základnej škole

(1) Prijatie žiaka do špeciálnej triedy základnej školy a dokumentácia žiaka v špeciálnej triede

1. Ak má byť žiak s VPU prijatý do špeciálnej triedy základnej školy, postupuje sa rovnako ako pri prijímaní žiakov do špeciálnych škôl, podľa § 14 ods. (2) vyhlášky MŠMŠ SR č. 212/1991 Zb.: „O zaradení a preradení žiaka do špeciálnej školy rozhoduje riaditeľ školy, do ktorej má byť žiak zaradený alebo preradený, na základe návrhu odbornej komisie, ktorej členmi sú špeciálny pedagóg, psychológ a ďalší odborníci, napríklad lekár, zástupca špeciálnopedagogickej poradne alebo pedagogicko-psychologickej poradne. Odbornú komisiu zriaďuje a jej predsedom je riaditeľ školy. Zaradenie alebo preradenie žiaka do špeciálnej školy alebo špeciálnej triedy v základnej škole sa uskutoční so súhlasom zákonného zástupcu žiaka.“

Podľa § 14 ods. (3) vyhlášky MŠMŠ SR č. 212/1991 Zb. „Návrh na zaradenie žiaka do špeciálnej školy môže riaditeľovi tejto školy podať zákonný zástupca žiaka, škola, ktorú žiak navštevuje, pedagogicko-psychologická poradňa, zdravotnícke zariadenie, orgány starostlivosti o rodinu a deti alebo špeciálno-pedagogická poradňa.“

Poznámka: Zaradenie - preradenie žiaka sa už neuplatňuje, riaditeľ školy podľa § 5 ods. (3) písm. a) a ods. (4), písm. a) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov vydáva rozhodnutie „o prijatí žiaka do školy“. Uvedený postup sa vzťahuje aj na prijatie žiaka do špeciálnej školy a špeciálnej triedy. Tlačivo „Návrh na zaradenie – preradenie dieťaťa do špeciálnej školy a špeciálnej materskej školy“ (ŠEVT 49 282 0) bude postupne nahradené tlačivom s názvom zodpovedajúcim vyššie uvedenej skutočnosti, t.j. Návrh na prijatie žiaka ... Do jeho vydania sa používa pôvodné tlačivo.

2. Ak riaditeľ základnej školy nemôže žiakovi s VPU poskytnúť primeranú odbornú starostlivosť, je potrebné riešiť situáciu v spolupráci so zriaďovateľom školy. Podľa § 6 ods. (3) písm. c) zákona č. 596/2003 Z. z. obec vytvára podmienky „na zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v školách a v školských zariadeniach, ktorých je zriaďovateľom“, v školách a v školských zariadeniach, ktorých zriaďovateľom je samosprávny kraj, vytvára tento rovnaké podmienky pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami podľa § 9 ods. (4) toho istého zákona. K riešeniu školskej dochádzky žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa vzťahuje aj § 15, ods. (1) vyhlášky MŠMŠ SR č. 212/1991 Zb.: „Ak nemožno umiestniť žiaka do špeciálnej školy, riaditeľ tejto školy informuje zákonného zástupcu žiaka a príslušný krajský úrad príslušný podľa trvalého pobytu žiaka. Príslušný krajský úrad určí školu, v ktorej bude žiak plniť povinnú školskú dochádzku, alebo zabezpečí inú formu jeho vzdelávania.“

3. Pri prijatí žiaka s VPU do špeciálnej triedy škola založí žiakovi dokumentáciu, ktorú vedie po celý čas jeho školskej dochádzky. Dokumentáciu žiaka s VPU v špeciálnej triede podľa § 15 ods. 3 vyhlášky MŠMŠ č. 212/1991 Zb. tvorí:

- Návrh na zaradenie - preradenie (prijatie) dieťaťa do špeciálnej školy a špeciálnej materskej školy (ŠEVT 49 282 0); ktorého súčasťou sú Správy z odborného vyšetrenia psychológa, špeciálneho pedagóga, prípadne z iných odborných vyšetrení – vrátane časti G,
- Osobný list žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠEVT 57 007 0).

4. V špeciálnej triede pre žiakov s vývinovými poruchami učenia sa okrem dokumentácie uvedenej v bode 3 používa rovnaká pedagogická dokumentácia (podľa § 29 zákona č. 596/2003 Z. z.) ako v bežných triedach príslušných ročníkov základnej školy, t. j. triedna kniha, triedny výkaz, učebné osnovy a ďalšie, vrátane vysvedčenia.

5. Na dokumentáciu žiaka sa vzťahuje zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov.

(2) Vzdelávanie individuálne integrovaného žiaka s VPU v základnej škole a jeho dokumentácia

a) Vzdelávanie individuálne integrovaného žiaka s VPU

1. Podľa § 5 ods. (2) písm. e) zákona č. 596/2003 Z. z. riaditeľ zodpovedá za odbornú a pedagogickú úroveň výchovno-vzdelávacej práce školy.

2. Vytvorením podmienok pre vzdelávanie žiakov s VPU sa rozumie:

- Vytvorenie miesta školského špeciálneho pedagóga v základnej škole alebo zabezpečenie systematickej spolupráce so špeciálnym pedagógom v najbližšom zariadení špeciálnopedagogického poradenstva so zameraním na príslušné postihnutie, prípadne v pedagogicko-psychologickej poradni so špeciálnym pedagógom. V zmysle § 32c, ods. (1) zákona č. 29/1984 Zb. v znení zákona č. 365/2004 Z. z.: „Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami má právo na individuálny prístup vo výchove a vzdelávaní rešpektujúci jeho schopnosti a zdravotný stav, na vyučovanie pedagógom s odbornou a pedagogickou spôsobilosťou, na výchovu a vzdelávanie v bezpečnom a zdravom prostredí, na úctu k svojej osobe a na zabezpečenie ochrany proti fyzickému a duševnému násiliu.“
- Zabezpečenie technicko-materiálnych potrieb a pomôcok alebo umožnenie ich používania na vyučovaní (kompenzačné pomôcky, diktafón, počítač, korekcia gramatiky v počítači, kalkulačka, názorné pomôcky, gramatické tabuľky, špeciálne učebnice, úprava pracovného priestoru).
- Zabezpečenie špecifických úprav organizácie vyučovania, ktoré je nutné posudzovať individuálne podľa odporúčania poradenského zariadenia (poskytnutie dlhšieho času žiakovi na splnenie úlohy, individuálny alebo diferencovaný prístup k žiakovi, práca so špeciálnym pedagógom počas vyučovacích hodín, zaistenie nerušeného miesta v triede, zabezpečenie prípravy poznámok alebo učebných textov v akustickej podobe, písomné skúšanie so špecifickými postupmi, vykonávanie opráv písomných prác spoločne so žiakom, taktný prístup k osobe žiaka a pod.)

3. Žiak s VPU s intelektom v norme postupuje podľa učebných osnov a učebných plánov základnej školy.

4. Ak je do základnej školy prijatý žiak s intelektom na úrovni mentálnej retardácie, podľa §32 b, ods. (9) zákona č.365/2004 Z. z. „Obsah vzdelávania individuálne integrovaných žiakov s mentálnym postihnutím vychádza z učebných osnov pre špeciálnu základnú školu pre žiakov s mentálnym postihnutím.“

V zmysle interného informatívneho materiálu Ministerstva školstva SR pre základné školy, zamestnancov štátnej správy v školstve, orgány školskej inšpekcie a ďalších odborných pracovníkov, ktorí prichádzajú s danou problematikou do styku Vzdelávanie mentálne postihnutých žiakov v špeciálnych triedach základných škôl, sa individuálna integrácia žiakov s mentálnym postihnutím v bežných triedach ZŠ neodporúča vzhľadom na problematickú organizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu v súvislosti so zohľadnením špeciálnych potrieb žiaka s mentálnym postihnutím.

5. Určenie presnej diagnózy a úrovne intelektu je nevyhnutnou súčasťou záverov diagnostického vyšetrenia každého žiaka s VPU.

6. Učiteľ žiaka s VPU sa bezodkladne dôkladne oboznámi s dokumentáciou žiaka a s odporúčaniami špeciálneho pedagóga.

b) Dokumentácia individuálne integrovaného žiaka s VPU v základnej škole

Dokumentáciu, ktorá sa vedie každému žiakovi základnej školy, má individuálne integrovaný žiak s VPU doplnenú o:

- Záznam o evidencii individuálne integrovaného žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (predloha tlačiva je v prílohe),
- Individuálny vzdelávací program (podrobnosti rieši Čl. 5.)

- Osobný list klienta zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva (ŠEVT 57 009 0), v prípade, ak je žiak v niektorom predmete vzdelávaný podľa IVP školským špeciálnym pedagógom alebo špeciálnym pedagógom poradenského zariadenia.

Poznámka: Katalógový list klienta zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva (ŠEVT 57 010 0) sa používa len v poradenskom zariadení.

Čl. 4

Špecifiká k výchove a vzdelávaniu žiakov s vývinovými poruchami učenia na strednej škole

(1) Prijatie žiaka s VPU do strednej školy

1. Prijímanie uchádzačov so základným vzdelaním na štúdium sa vykonáva podľa ustanovenia § 1 ods.(2) vyhlášky MŠMŠ SR č. 145/1996 Z. z. o prijímaní na štúdium na stredných školách v znení neskorších predpisov (ďalej len vyhláška MŠMŠ SR č. 145/1996 z. z.): „Po úspešnom skončení ôsmeho alebo deviatego ročníka základnej školy možno žiaka základnej školy alebo osobu, ktorá skončila povinnú školskú dochádzku prijať do prvého ročníka štúdia na strednej škole.“

Podľa § 6 ods. (3) citovanej vyhlášky „riaditeľ strednej školy pri rozhodovaní o prijatí berie do úvahy aj zdravotnú spôsobilosť na štúdium vo zvolenom študijnom odbore, učebnom odbore alebo zameraní a na výkon povolania“. Prijme prednostne uchádzača, ktorý má zmenenú pracovnú schopnosť, pred uchádzačmi, ktorí rovnako vyhovujú prijímacím podmienkam.“ (§ 6. ods. (4) citovanej vyhlášky).

2. Odporúča sa, aby žiaci s VPU a ich rodičia využívali tzv. Dni otvorených dverí na stredných školách a stredných odborných učilištiach a oboznámili sa s požiadavkami na štúdium a na špecifické, či praktické zručnosti a schopnosti potrebné pre úspešné absolvovanie danej školy. Rozhodovanie o profesijnej orientácii žiaka je potrebné vykonávať skôr ako v poslednom roku školskej dochádzky na základnej škole a to na základe prehodnotenia požiadaviek na štúdium na strednej škole, požiadaviek na predpokladaný výkon povolania a schopností, resp. narušených schopností žiaka (napr. dyspraxia).

3. Ak sa žiak s VPU po konzultácii so špeciálnym pedagógom, psychológom a výchovným poradcom rozhodne podať si prihlášku na konkrétnu strednú školu, odporúčame, aby špeciálny pedagóg, ktorý má žiaka vo svojej odbornej starostlivosti, prípadne výchovný poradca vopred konzultovali s riaditeľom strednej školy možnosti úpravy podmienok vykonania prijímacích skúšok vzhľadom k VPU žiaka. Podľa § 4, ods. (2) vyhlášky MŠMŠ SR č. 145/1996 Z. z. „Riaditeľ strednej školy po prerokovaní v pedagogickej rade školy určí formu prijímacej skúšky, jej obsah a rozsah podľa učebných osnov základnej školy. Určí jednotné kritériá na úspešné vykonanie skúšky a kritériá prijatia na štúdium.“

4. Súčasne s Prihláškou na štúdium na strednej škole podáva rodič (zákonný zástupca) riaditeľovi strednej školy Žiadosť o úpravu prijímacej skúšky.

5. Riaditeľom stredných škôl sa odporúča pri stanovení kritérií na úspešné vykonanie prijímacej skúšky na strednú školu určiť pre žiakov s VPU takú formu (technické a časové úpravy) prijímacej skúšky, ktorá im umožní primeraným spôsobom prejavíť úroveň vedomostí a schopností. Konkrétne úpravy je vhodné konzultovať so špeciálnym pedagógom, ktorý mal žiaka vo svojej odbornej starostlivosti. Ďalej sa v individuálnych prípadoch odporúča na prijímacej skúške:

- predĺženie času potrebného na vykonanie písomnej skúšky,
- zaradenie dopĺňovania do textu namiesto diktátu,

- práca s asistentom,
- ústne zadávanie úloh zo slovenského jazyka aj z matematiky,
- možnosť použitia kompenzačných pomôcok, prípadne počítača.

6. Pri prijatí žiaka s VPU do školy škola založí dokumentáciu, ktorú vedie po celý čas jeho školskej dochádzky. Okrem dokumentácie vedenej v strednej škole pre všetkých žiakov dokumentáciu žiaka s VPU tvorí:

- Správa z odborného vyšetrenia psychológa, špeciálneho pedagóga, prípadne z iných odborných vyšetrení,
- Záznam o evidencii individuálne integrovaného žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (návrh formulára je v prílohe),
- Individuálny vzdelávací program (podrobnosti rieši Čl. 5.)
- Osobný list klienta zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva (ŠEVT 57 009 0), ak je žiak v niektorom predmete vzdelávaný podľa IVP školským špeciálnym pedagógom alebo špeciálnym pedagógom zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva.

Poznámka: Katalógový list klienta zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva (ŠEVT 57 010 0) sa používa len v poradenskom zariadení.

(2) Vzdelávanie žiaka s VPU v strednej škole

1. V dokumentácii žiaka je potrebné uviesť závery zo špeciálnopedagogickej diagnostiky, popísať konkrétne príznaky poruchy s odporúčaniami pre vyučovanie predmetov, v ktorých sa VPU žiaka prejavujú. Každé dva roky je potrebné vykonať rediagnostiku.

2. Každý učiteľ žiaka s VPU sa dôkladne oboznámi s dokumentáciou žiaka a najmä s odporúčaniami špeciálneho pedagóga, ktoré uplatňuje vo výchovno-vzdelávacom procese. Odporúča sa pravidelná spolupráca vyučujúcich so špeciálnym pedagógom.

3. Ak v strednej škole, ktorú žiak s VPU navštevuje, nie je školský špeciálny pedagóg so zameraním na vývinové poruchy učenia, riaditeľ školy je povinný zabezpečiť pravidelnú spoluprácu so špeciálnym pedagógom s uvedeným zameraním v zariadení špeciálnopedagogického poradenstva, prípadne v pedagogicko-psychologickej poradni.

4. Ak je na základe odporúčania špeciálneho pedagóga nevyhnutné, aby žiak postupoval v niektorom z vyučovaných predmetov podľa individuálneho vzdelávacieho plánu, individuálny vzdelávací plán vypracovaný príslušným vyučujúcim v spolupráci so špeciálnym pedagógom sa stane súčasťou jeho individuálneho vzdelávacieho programu.

5. Ostatné podmienky sú zhodné s podmienkami uvedenými v Čl. 3 s aplikáciou kompetencií zriaďovateľa vzťahujúcich sa na ustanovenia zákona č. 596/2003 Z. z. k stredným školám.

(3) Vykonanie maturitnej skúšky žiaka s VPU

1. Novú koncepciu maturitnej skúšky upravuje Maturitný poriadok, ktorý vydáva Ministerstvo školstva Slovenskej republiky ako záväzný dokument pre konanie maturitnej skúšky pre každý školský rok. Maturitný poriadok je prílohou pripravovanej vyhlášky Ministerstva školstva SR o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach a učilištiach.

Jeho cieľom je stanoviť podmienky maturitnej skúšky, skladbu maturitných predmetov v jednotlivých druhoch stredných škôl, odporúčanú časovú dotáciu všeobecnovzdelávacích predmetov maturitnej skúšky spolu so zoznamom predmetov maturitnej skúšky, stanovuje podrobnosti o spôsobe konania maturitnej skúšky a zohľadňuje

špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby žiakov, ktorí konajú maturitnú skúšku. Maturitný poriadok ďalej obsahuje metodické pokyny k internej časti maturitnej skúšky ako aj požiadavky na vedomosti a zručnosti žiakov z jednotlivých predmetov v podobe katalógu cieľových požiadaviek.

Aktuálne informácie sa nachádzajú na internetovej stránke Štátneho pedagogického ústavu www.statpedu.sk/maturita.

2. IV. časť Maturitného poriadku Maturitná skúška pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami určuje podmienky pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Vychádza sa z predpokladu, že žiaci sú schopní vykonať maturitnú skúšku, avšak podmienky skúšky je potrebné prispôbiť ich špecifickým potrebám. Úpravy písomných prác, testov a maturitných zadaní sa týkajú formálnej stránky, obsah a obťažnosť sa zachováva.

Podľa upravených podmienok môže maturovať:

- žiak špeciálnej školy (v zmysle zákona č.29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov),
- žiak, ktorý je na príslušnej strednej škole individuálne integrovaným žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- žiak špeciálnej triedy v strednej škole.

Úpravy sa týkajú týchto oblastí: predĺžený časový limit pri riešení úloh testu a pri ústnej odpovedi, úpravy alebo nahradenie niektorých úloh, rôzne grafické úpravy a formáty zadaní (rôzne veľkosti písma, zmeny štruktúry textu, iná možnosť záznamu odpovede, počúvanie vstupného textu, ...), prítomnosť tlmočníka posunkovej reči, resp. asistenta, zdravotníckeho personálu, špeciálneho pedagóga.

3. Podľa pripravovanej vyhlášky Ministerstva školstva SR o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach a učilištiach žiak posledného ročníka strednej školy do 30. septembra písomne oznámi triednemu učiteľovi predmety a ich úroveň, ktoré si na maturitnú skúšku zvolil. Zároveň oznámi aj zvolený spôsob konania maturitnej skúšky. Žiak, ktorý dobrovoľne koná maturitnú skúšku z ďalšieho predmetu, do 30. septembra písomne oznámi triednemu učiteľovi predmet a jeho úroveň, ktorý si na skúšku zvolil.

4. Žiak s VPU podáva písomnú žiadosť riaditeľovi školy o úpravu maturitnej skúšky do 30. septembra. K žiadosti má byť priložené potvrdenie od špeciálneho pedagóga o druhu a stupni poruchy a odporúčanie, do ktorej skupiny, vzhľadom na obmedzenia vyplývajúce z postihnutia, má byť žiak so ŠVVP podľa maturitného poriadku zaradený. Zaradenie do skupiny určuje IV. časť maturitného poriadku.

Čl. 5

Individuálny vzdelávací program

1. **Individuálny vzdelávací program** (ďalej len IVP) je súčasťou povinnej dokumentácie individuálne integrovaného žiaka s VPU podľa § 32b, ods.(4) zákona č.365/2004 Z. z. Má obsahovať základné informácie o žiakovi a vplyve jeho diagnózy na výchovno-vzdelávací proces, požiadavky na úpravu prostredia triedy, učebných postupov, učebných plánov a učebných osnov, na organizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu a požiadavky na zabezpečenie kompenzačných pomôcok, špeciálnych učebných pomôcok a personálnej pomoci.

2. Ak je žiakovi s VPU potrebné prispôbiť obsah a formy vzdelávania v niektorých vyučovacích predmetoch, vypracuje vyučujúci v spolupráci so špeciálnym pedagógom ako súčasť individuálneho vzdelávacieho programu individuálny vzdelávací plán k dotknutým predmetom. Individuálny vzdelávací plán sa vypracuje ako úprava obsahu vzdelávania žiaka

s VPU, t. j. vychádza sa z učebných osnov predmetu. Vyučujúci učiteľ v spolupráci so špeciálnym pedagógom vypracuje postupnosť krokov pri preberaní učiva príslušného predmetu. **Individuálny vzdelávací plán**, ktorý je súčasťou individuálneho vzdelávacieho programu, sa vypracováva len pre tie vyučovacie predmety, v ktorých žiak nemôže postupovať podľa učebných osnov daného ročníka, prípadne potrebuje iné úpravy.

3. IVP vypracováva triedny učiteľ a učiteľ príslušného vyučovacieho predmetu, ktorý žiaka vyučuje - v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom alebo špeciálnym pedagógom zo zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva alebo pedagogicko-psychologickej poradne. Ak je to potrebné, pri vypracovávaní IVP spolupracujú aj s výchovným poradcom, školským psychológom a zákonným zástupcom žiaka. V prípade plnoletosti spolupracuje na vypracovaní aj samotný žiak.

4. IVP sa spravidla vypracováva pred nástupom žiaka do školy, najneskôr jeden mesiac po nástupe žiaka do školy. Doba, na ktorú sa IVP vypracováva, závisí od druhu a stupňa VPU a určuje ju špeciálny pedagóg. Po skončení doby platnosti IVP vypracuje učiteľ vyhodnotenie a na základe vyhodnotenia sa vypracováva ďalší IVP.

5. IVP sa vypracováva na základe správ z odborného psychologického a špeciálnopedagogického vyšetrenia.

Správa zo psychologického vyšetrenia by mala obsahovať informácie o úrovni:

- všeobecných intelektových schopností,
- špeciálnych intelektových schopností,
- kognitívneho vývinu a kognitívnych procesov (úrovni poznávacích procesov),
- sociálno-emocionálneho vývinu a komunikačných zručností,
- osobnostných vlastností,
- psychomotorických atribútov včítane grafomotoriky,
- prípadnej psychologickéj starostlivosti,
- iné súvzťažné údaje, o. i. rozbor nerovnomerných výkonov žiaka vo vzťahu k výchovno-vzdelávaciemu procesu, informácie o možnostiach nápravy vývinových porúch učenia

Správa špeciálneho pedagóga by mala zahŕňať informácie o:

- druhu a stupni VPU,
- konkrétnych výchovno-vzdelávacích potrebách žiaka,
- odporúčaných pedagogických postupoch,
- navrhovaných organizačných zmenách výchovno-vzdelávacieho procesu,
- obsahu, rozsahu a spôsobe poskytovania individuálnej pedagogickej a špeciálnopedagogickej starostlivosti,
- navrhovaných kompenzačných pomôckach,
- návrhu spôsobu skúšania a hodnotenia žiaka,
- dobe platnosti správy z diagnostiky.

6. IVP upravuje organizáciu, v prípade potreby aj obsah vzdelávania žiaka, overovanie jeho vedomostí a metódy a formy jeho hodnotenia a klasifikácie. Ako vzorová štruktúra IVP môže slúžiť Výchovno-vzdelávací program žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami na základnej škole - Program pre žiaka s narušenou komunikačnou schopnosťou, schválený MŠ SR rozhodnutím č. 317/97-153 s platnosťou od 1. 9. 1997.

IVP má ďalej obsahovať:

- konkrétne vzdelávacie ciele,
- metodické postupy a kroky na dosiahnutie cieľov v jednotlivých predmetoch
- účasť ďalšieho pedagogického zamestnanca.

7. IVP sa v priebehu školského roka môže upravovať a doplňovať. Zmeny je potrebné konzultovať so všetkými zainteresovanými osobami.

8. Odporúča sa, aby IVP bol podpísaný riaditeľom školy, triednym učiteľom, špeciálnym pedagógom, zákonným zástupcom žiaka, v prípade plnoletosti i samotným žiakom.

9. Pri vypracovávaní IVP odporúčame využiť odbornú literatúru:
Mertin, V.: Individuální vzdělávací program. Portál, Praha 1995.
Zelinková, O.: Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program. Portál, Praha 2001

Čl. 6

Hodnotenie a klasifikácia žiakov s VPU

Hodnotenie a klasifikáciu žiakov s VPU rieši osobitný predpis Metodické pokyny na hodnotenie a klasifikáciu žiakov s vývinovými poruchami učenia v základných a stredných školách, ktoré sú súčasťou tohto materiálu. Ich vstúpením do platnosti sa pri hodnotení a klasifikácii žiakov s VPU nepostupuje podľa Metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov so špeciálnopedagogickými potrebami v bežných základných školách schválených MŠ SR rozhodnutím č. 6164/96 – 153 zo dňa 12. 12. 1996 s platnosťou od 1. 1. 1997 ani Metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov základných škôl schválených MŠV SR rozhodnutím č. 2489/1994-211 v tých ustanoveniach, ktoré sa vzťahujú k hodnoteniu a klasifikácii žiakov s VPU.

Čl. 7

Finančné zabezpečenie

1. Pri uplatňovaní finančných nárokov základných škôl a stredných škôl v súvislosti so zabezpečením výchovy a vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, teda aj žiakov s VPU, sa postupuje podľa zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení a príslušných normatívov (ďalej len zákon č. 597/2003 Z. z.).

2. Ak má žiak diagnostikovanú VPU v priebehu školského roka a vznikne problém so zabezpečením jeho špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb, situáciu v súvislosti so zvýšenými nákladmi je nutné riešiť operatívne v spolupráci so zriaďovateľom školy.

3. Finančné prostriedky rozpočtu školy sú v súlade s definovaním normatívu v § 4 ods. (4) zákona č. 597/2003 Z. z. určené na mzdy pedagógov a iných zamestnancov, ktorí sa podieľajú na práci so žiakmi s VPU, na nákup potrebných špeciálnych učebníc a špeciálnych a kompenzačných pomôcok a na ďalšie zabezpečenie výchovy a vzdelávania žiakov s VPU.

4. Čerpanie navýšených finančných prostriedkov pre integrovaných žiakov, teda aj integrovaných žiakov s VPU, je zároveň záväzkom pre riaditeľov škôl k tomu, aby týmto žiakom zabezpečovali v plnej miere systematickú odbornú starostlivosť.

Príloha:

Záznam o evidencii individuálne integrovaného žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v základnej a strednej škole